

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-01-24

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienumr: SKR 2023/02311

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 24 januari 2024 kl. 13:00-16:00

Dispensansökan från Jönköpings kommun

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av SKR och Kommunal.

Beslutet expedierat 2024-02-16

Ordförande
Kurt Eriksson

Dispensansökan Jönköpings kommun

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bl.a. Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder ikraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom.5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Jönköpings kommun

Kommunens dispensansökan avser verksamheten vid en enskild arbetsplats inom funktionshinderomsorgen.

Dispensansökan avser helger, röda dagar, varannan onsdag för gemensam ATP (arbetsplatsträffar) och för tid när daglig verksamhet är stängd.

Berörda arbetstagare är en stödpedagog, en stödassistent, sex stödbiträden samt tre stödbiträden som har resurspass i den aktuella gruppboenden, men anställning i annan verksamhet. Totalt berörs elva arbetstagare.

Omsorgen gäller en person och äger i huvudsak rum i dennes bostad.

Verksamheten på boendet är alltid dubbelbemannad med hänsyn till personens problematik. Det har närmare beskrivits vad den består i och hur den yttrar sig samt hur den påverkar personalens arbetsmiljö.

Av omtanke om personens välbefinnande och personalens arbetssituation är syftet med dispensansökan att minimera olika störningsmoment genom att bland annat begränsa antalet personalbyten, vilket kan ske om man tillåts att kombinera arbete och jour upp till 24 timmar under de dagar ansökan avser.

Bedömning

Som framgår av den ovan redovisade överenskommelsen om dispens är arbetsgivaren skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges.

Jönköpings kommun har utförligt beskrivit vilka åtgärder man har vidtagit för att förlägga arbetstiden efter de nya reglerna, men har kommit fram till att dispens ändå är nödvändig i viss omfattning på grund av verksamhetens karaktär.

Nämnden saknar anledning att ifrågasätta kommunens uppgifter och bifaller ansökan.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar Jönköpings kommuns ansökan om dispens för den angivna verksamheten för helger, röda dagar, varannan onsdag för gemensam ATP samt för tid när daglig verksamhet är stängd.

Dispens beviljas under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.